

ג ל י ר נ ר ת ל ע י ר ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע
 ערוכים בידי נחמה ליבוביץ השנה השש עשרה
 יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
 הסתדרות נשי מזרחי באמריקה
 מהדורה מיוחדת בשביל ההסתדרות הציונית העולמית
 המחלקה לחנוך ולתרבות תורניים בגולה

16
 34

מצורע (תשי"ז)

י"ד ל"ד - נ"ג נגעי בתים

השוה לנושא זה (נגעי בתים) גם גליונות מצורע תש"ו (דברי הרמב"ם) וכן מצורע תשי"א.

א. מדברי המדרש:

השוה את המדרש הבא מתוך מדרש רות רבה העוסק, בפרקנו למדרש חכמים מתוך קדושינו כ' העוסק בויקרא כ"ה.

רות רבה ב' י"א: ... אין בעל הרחמים פורע מן הנפשות תחילה. ממי אתה למד? מאיוב, שנ' (איוב א' י"ד) "ומלאך בא אל איוב ויאמר: "הבקר חיו חורשות... ותפל שבא ותקחם... עוד זה מדבר וזה בא ויאמר... עוד זה מדבר וזה בא ויאמר... ויפל על הנערים וימותו...". ואף בנגעים כן: בתחילה הן באים אל ביתו, אם חזר בו - מוטב ואם לאו הן טוענין חליצה, אם חזר בו - מוטב ואם לאו - טוענין נתיצה; חזר בו - מוטב ואם לאו - טוענין קריעה; אם חזר בו מוטב ואם לאו - טוענין שריפה; ואח"כ הן באין על גופו; אם חזר בו מוטב ואם לאו - יוצא ובא; אם חזר בו - מוטב ואם לאו - "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו".

תוספתא ערכין ה' הלכה ה', מס' ערכין ל' ע"ב, מס' קדושינו, כ' כ"א: אמר ר' יוסי בר' חנינא: בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית. כיצד? אדם עושה מלאכה בפירות שביעית, - התחיל מוכר מטלטליו, שנאמר (כ"ה י"ד) "וכי תמכרו ממכר לעמיתך", לא הרגיש - (רש"י: לא שם לבו לפורענות הבא עליו לחזור בו מעבירה שבידו) התחיל למכור שדה אחוזתו, שנאמר (כ"ה): "כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו"; לא באת לידו (רש"י: לא בא בידו הרהור תשובה עד שבא לכל אלה) עד שמכר את ביתו, שנ' (כ"ט): "ואיש כי ימכור בית מושבו"... לא באת לידו - עד שלוח ברבית, שנאמר (ל"ה) "כי ימוך אחיך ומטה ידו... אל תיקח מאתו בשך ותרבית"; לא באת לידו - עד שמוכר את עצמו, שנ' (ל"ט) "וכי ימוך אחיך ונמכר לך" - ולא לך אלא לגר, שנ' (מ"ז) "ונמכר לגר", ולא לגר צדק אלא לגר תושב שנ' (מ"ו) "ונמכר לגר תושב"; משפחת גר - זה נכרי; כשהוא אומר "לעקר" - זה הנמכר ונעשה משרת לעבודה זרה עצמה.

1. הסבר מה הרעיון המשותף בשני המדרשים האלה?
- 2x. הסבר למה הביא רש"י את המדרש השני במקומו, בויקרא כ"ו א', ולמה לא הביא אף את המדרש הראשון - הדומה לו - למקומנו כאן?
3. מה אפשר ללמוד מכאן על דרכו של רש"י בהבאת מדרשים?
 (ועיין גם כי תשא תשס"ז שאלה ג
 וירא תש"ח " 3.)

ב. ספרא ע"ה: י"ד ל"ד: "ונתתי נגע צרעת": ר' יהודה אומר: בשורה היא להם שבאים עליהם נגעים.

ספורנו י"ג מ"ז ד"ה: והבגד כי יהיה בו נגע צרעת
 ממה שאין ספק בו שלא יהיה זה בטבע בשום פנים, כי בבגד לא יקרו בו אלו המראות המשוונות אם לא מצד מלאכה תשימם בו בצבעים שונים בכונה או שלא בכונה (וזה מצד איזה חטא שיקרה בסמים הצובעים או במלאכת האומן או בהתפעלות הבגד הצבוע)... וכבר באה הקבלה שלא ידונו בנגעי בגדים זולתי הלכנים הבלתי צבועים כלל;

אמנם העיד הכתוב שלפעמים יהיה זה כפלא בבגדים וכבתים, וזה להעיר אזן הבעלים על עברות שבידם, כמו שסיפרו חז"ל שיקרה בענין השביעית, כאמרם: בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית: אדם נושא ונותן בפרות שביעית - סוף מוכר את מטלטליו; לא הרגיש סוף מוכר את שדהו.

וכל זה בחמלת ה' על שומרי מצוותיו... וכאשר לא עלו הדורות למדרגה ראויה למעלה זו, אין זכרון לראשונים שנמצאו לעולם נועי בתים, עד שאמרו קצתם ז"ל (אחדים מחז"ל), שלא היצ' לעולם.

1. הסבר לפי הנ"ל במה הבאת הנגעים חסד הם מצד ה' ובשורה טובה נתבשרו?
 - 2x. מה ראה ר' יהודה לומר את דבריו דוקא על פסוקנו זה ולא אמרם על נועי בגדים בפרשת תזריע?
 - 3x. באיזו מלה מסתים משפט התנאי ומתחילה תשובת התנאי לפי ר' יהודה בספרא ולפי פשוטו של מקרא.
(השוה שאלות ממין זה בגליון כי תבוא תשט"ו 23
" מסות מסעי תשט"ז 1א
" עקב תשט"ז 1א.)
 4. המלבי"ם מפרש דברי ר' יהודה הנ"ל בהסתמכו על הפ' שמואל ב' ז' ל"ד: "אני אהיה לו לאב והוא יהיה לי לבן אשר בהועותו והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם".
במה מסייע פסוק זה בהבנת הדברים דלעיל?
 5. לאיזו מן הדעות שהובאו בגליון תזריע שנה זו קרובה דעתו של ספורנו?
 6. דברי ספורנו האקרונים מוסבים לדברי חז"ל
סנהדרין ע"א: "בית מנוגע לא היה ולא עתיד להיות.
ולמה נכתב?? דרוש וקבל שכר".
(א) היש לראות בהעדור הבית המנוגע חסד ה' או ענש מאתו?
x(ב) מה כוננתם לומר שנכתבה הפרשה משום "דרוש וקבל שכר"?
- ג. ל"ד כי תבואו אל ארץ כנען... ונתתי נגע צרעת
רמב"ן: לרמוז כי יד ה' תעשה זאת, לא טבע כלל, כאשר פרשתי. (ע' דברי הרמב"ן שהובאו בגליון תזריע ש.ז. לשאלה א), ואמר "כי תבואו אל הארץ... בבית ארץ אחוזתכם, "כי עם כל ישראל ידבר, והיה דאוי אחרי" וידבר ה' אל משה ואל אהרן" שיאמר "דברו אל בני ישראל" אבל יקצר הכתוב במובן, או שידבר עמהם במקום כל ישראל.
וירמוז, כי אין הכונה עתה רק ללמד להם דיני הצרעת ושילמדו אותם לכהנים, ולא יזהיר משה עתה את ישראל בהם, רק בבואם לארץ יזהיר (דברים כ"ד ח') "השמר בנגע הצרעת לשמור מאד וגו'", כי להם צוה מתחילה במשפטים האלה.
1) שני קשיים רוצה הרמב"ן לישב כאן, אלו הם?
2x) מהי ראיתו מדברים כ"ד ח'?

השאלות המסומנות x קשות והמסומנות x קשות יותר, יענה כל אחד לפי הבנתו. שאלות וגם תשובות יש לשלוח לנחמה ליבוביץ, ההסתדרות הציונית העולמית, המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים, בגולה ת.ד. 92 ירושלים.